

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ
УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ
ТА ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ ХХІ СТОЛІТТЯ:
СИНЕРГІЯ НАУКОВИХ, ОСВІТНІХ
ТА ТЕХНОЛОГІЧНИХ РІШЕНЬ**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної
конференції

19 травня 2023 року

У двох томах

Том 1

Видавництво
«Юридика»
2023

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)
Є24

Рекомендовано до друку Вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 3 від 16.06.2023 р.)

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**.

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**.
Матеріали видано в авторській редакції.

Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та
Є24 глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх
та технологічних рішень : у 2 т. : матеріали Міжнар. наук.-
практ. конф. (м. Одеса, 19 травня 2023 р.) / за загальною редак-
цією С. В. Ківалова. – Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. –
Т. 1. – 790 с.

ISBN 978-617-8263-39-3

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень». У першому томі збірника містяться наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині в умовах повномасштабного військового вторгнення у сферах філософських основ, загальної теорії та історичних досліджень держави і права, актуальних проблем світових соціально-політичних процесів, соціології та психології. Висвітлено питання загроз національній безпеці в їхньому конституційному вимірі, у рамках міжнародного та європейського права, трудового права та права соціального забезпечення, земельного, аграрного та екологічного права, пов'язані з функціонуванням економіки та підприємництва в умовах європейського вибору України. Розглянуто проблеми інформатизації та цифровізації суспільства, захисту інформації та кібербезпеки в умовах військового вторгнення, питання методики викладання іноземних мов, теорії та практики перекладу, проблеми лінгвістики та журналістики.

Збірник розраховано на наукових та науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)

ISBN 978-617-8263-37-9 (у 2 т.)
ISBN 978-617-8263-39-3 (т. 1)

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2023

4. Яковлев Д. В. Трансформації політичної влади в інформаційну добу. *Вісник Одеського національного університету імені І. І. Мечникова. Серія «Соціологія і політичні науки»*. 2007. Т. 12. Вип. 6. С. 364–370. URL: <http://dspace.onu.edu.ua:8080/handle/123456789/1479>

Ключові слова: Політика, політичний імідж, комунікація, дебати, виборчі дебати.
Key words: Politics, political image, communication, debates, election debates.

ІВАНОВСЬКИЙ ВІКТОР ВІТАЛІЙОВИЧ

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри політичних теорій*

СИСТЕМА ЕКОНОМІЧНОЇ ДЕМОКРАТІЇ: СИНЕРГІЯ ПОЛІТИЧНОЇ НАУКИ ТА ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ

У процесі становлення демократичної політичної системи утворювались різні моделі взаємодії між державою та ринком. Конституційні особливості взаємодії між виконавчою та представницькою владою у різних демократичних країнах, які обумовлені специфікою історичного розвитку, покликані вирішувати єдину проблему – справедливого розподілу та перерозподілу влади, власності та капіталу. У центрі економічної демократії знаходиться пошук гармонії між політичним представництвом та утворенням і розподілом капіталу. Політична демократія неможлива без ринкової економіки. Погодимось із думкою В. Кампо: «Елементи ринкової економіки, звісно, можуть існувати і за авторитарних чи навіть тоталітарних режимів – правого чи лівого ґатунку. Та найоптимальнішим для формування і функціонування ринкової економіки є панування конституційної демократії, коли фактично відсутні волюнтаристські політичні, законодавчі чи інші обмеження для розвитку підприємництва, його відносин із державою та громадянським суспільством» [1].

Ринкова економіка, яка завдяки жорсткій економічній конкуренції утворює значний розрив у доходах між бідними та багатими, потребує справедливого перерозподілу суспільного блага. Цей перерозподіл утворюється завдяки механізмам політичного представництва. Саме тому політичне представництво середнього класу у парламенті є важливим для економічної демократії. Варто погодитись із думкою українського дослідника: «Середній клас, завдяки своїй активності, відіграв значну роль у часи кардинальних змін. Натомість, на виборах, а особливо після них середній клас поки що програє змагання за економічну демократію – встановлення справедливого розподілу суспільних ресурсів. Під час виборчих кампаній в Україні перемагають завше кандидати від олігархів з популістською риторикою. Йдеться про олігархічні партії, які змінюють обличчя, а не сутність політики та політичний дискурс, який підтримується олігархічними медіа... Підвищення участі

середнього класу у справедливому економічному розподілі, якого так потребує Україна у сучасних умовах, знаходиться у прямій залежності від його ролі у політиці. Політична демократія створює умови для того, аби середній клас був представлений у політиці» [4].

Система економічної демократії, як теорія та практика реалізації принципу правління середнього класу, у процесі концептуалізації передбачає обґрунтування панування середнього класу як єдиного репрезентанта суспільного блага, аналізу ринкових механізмів формування та розподілу капіталу та дослідження раціональної поведінки та публічного вибору індивідів. Саме тому становлення системи економічної демократії потребує синергії політичної та економічної науки, урахування здобутків політичної психології тощо.

Одним із важливих інститутів економічної демократії є профспілки. На думку видатного дослідника профспілок В. Цвиха «...цілі профспілок не мають обмежуватись досягненням якнайвигодніших умов продажу робочої сили, створенням кращих умов праці для найманих працівників або забезпеченням дотримання роботодавцями положень законів і колективних угод, а також відновленням тих чи інших прав найманих працівників. Вони мають також містити вимоги вирішення політичних питань у соціально-економічній сфері, які безпосередньо стосуються найманих працівників і впливають на їхній добробут. Адже, вибір політичного курсу, зокрема, в економічній сфері, безпосередньо впливає на умови життя трудящих, тому профспілки не можуть не ставити перед собою політичних завдань... політичний характер профспілкового руху виявляється також у його прагненні впливати на прийняття політичних управлінських рішень у різних сферах суспільних відносин, але, насамперед у соціально-економічній, та брати участь в органах, які розробляють соціально-економічну політику» [3].

Тривалий та стійкий економічний розвиток потребує демократії. Хоча є приклади авторитарних країн, які спромоглися забезпечити певне економічне зростання (наведемо хрестоматійні приклади: Чилі за правління Піночета, Іспанія часів Франко, Індонезія під проводом Сухарто, ін.), але це скоріше винятки із загального правила.

«В умовах глобальної економіки стійкий розвиток потребує демократії» [2] – зазначає Г. Колодко. На його думку, «Демократична практика і демократичні організації впливають на економічну діяльність і, отже, на здатність до росту. На є принаймні три причини. Перша і найважливіша – демократія означає свободу бути залученим до бізнесу. Вільний вхід у бізнес і вихід з нього означають, що існує механізм, здатний залучити підприємців у якийсь сектор виробництва або видалити їх, якщо їм не удалося знайти свою нішу... Свобода займатися бізнесом – купувати і продавати, виготовляти і конкурувати, акумулювати засоби й інвестувати їх – це рушійна сила, що може підтримати ріст всієї економіки. Друга причина – демократія забезпечує основу для ефективної економічної політики. Навіть найдосконаліший ринковий механізм не може замінити собою розумну політику економічного розвитку, тому що ці дві речі доповнюють, а не суперечать одна одній. Демократичний порядок і ринкова дисципліна – базові складові того

замісу, що сприяє тривалому росту. Демократія означає організації і правила, але крім того, вона означає культуру і поведінку... Третя причина – демократія може підсилити здатність економіки до підйому, якщо над нею не бере гору політика» [2].

У становленні системи економічної демократії одна із головних ролей належить виборчим змаганням. Адже, саме регулярні, вільні та демократичні вибори здатні сформувати ефективну систему політичного представництва. У свою чергу, політичне представництво більшості сприяє справедливому перерозподілу суспільного блага від одних категорій громадян до інших за допомогою впливу на бюджетну політику.

Ринкова економіка, яка довела свою ефективність для зростання благополуччя найбільш активних громадян – підприємців, має бути пом'якшена демократією задля уникнення класових конфліктів і революцій та забезпечення стабільного функціонування економічних та політичних інститутів. У процесі наукового обґрунтування становлення системи економічної демократії вбачається необхідність синергії політичної науки та економічної теорії.

Список використаних джерел:

1. Кампо В. Конституційна демократія та ринкова економіка (полемічні замітки з приводу однієї статті). *Часопис «Критика»*. 2019. Рік XXIII. Число 3–4 (257–258). С. 2–10.
2. Колодко Г. В. Від шоку до терапії. Економіка і політика трансформації. Львів, 2004. 250 с. URL: <http://www.ji.lviv.ua/ji-library/kolodko/kolodko-4.htm>
3. Цвих В. Ф. Профспілки і громадське суспільство: особливості парадигми відносин : автореф. дис. ... д-ра політ. наук. Київ, 2004. 36 с.
4. Yakovlev D., Borovyk L., Diachenko O. The voice of the middle class and economic democracy in Ukraine. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2022. № 8 (3). P. 220-227. DOI: <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2022-8-3-220-227>

Ключові слова: економічна демократія, політична наука, політичне представництво, середній клас, профспілки, вибори, суспільне благо.

Key words: economic democracy, political science, political representation, middle class, trade unions, elections, public good.

ФАРТУШНИЙ ДМИТРО СЕРГІЙОВИЧ

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри політичних теорій*

СИТУАЦІЯ ВИБОРУ ТА ЕЛЕКТОРАЛЬНИЙ ВИБІР В УКРАЇНІ

Демократичний електоральний процес передбачає альтернативність. Громадяни мають обирати з-поміж двох або більшої кількості альтернативних кандидатів, партій, ідеологій та програм. При цьому, альтернативи мають бути справжніми, а не удаваними. Це потребує створення належного підґрунтя раціонального демократичного вибору.

Калашнікова Людмила Володимирівна	
Соціальні практики забезпечення життя: особистісний вимір	217
Яковлева Лілія Іванівна	
Делегітимація влади як глобальний виклик ХХІ століття	221
Каретна Ольга Олександрівна	
Проблеми взаємовідносин молоді та старшого покоління	223
Шмаленко Юлія Іванівна	
Використання інформаційно-психологічних операцій (ІПСО) у сучасній війні в Україні	226
Яценко Микола Анатолійович	
Дослідження сфери освіти на територіях, що постраждали внаслідок війни	229
Барасій Віта Юрійвна	
Розвиток соціальних мереж: синергія демократії та технологій	232
Безуглова Валерія Дмитрівна	
Комунікація у системі «населення-влада» під час криз: досвід України	235
Білий Веніамін Сергійович	
Виборчі та парламентські дебати: медіа-скандали vs. раціональна комунікація	239
Івановський Віктор Віталійович	
Система економічної демократії: синергія політичної науки та економічної теорії	241
Фартушний Дмитро Сергійович	
Ситуація вибору та електоральний вибір в Україні	243

СЕКЦІЯ 6

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ СТАН ОСОБИСТОСТІ ТА СОЦІУМУ В КРИЗОВИХ СИТУАЦІЯХ

Цільмак Олена Миколаївна	
Психотехнології для регуляції та проживання стану тривоги	247
Корнута Людмила Михайлівна	
Створення психологічної безпеки в команді: роль лідера	252
Короход Ясміна Джанівна,	
Татьянчиков Андрій Олександрович	
Деякі базові техніки гештальт-терапії для розвитку особистості	254
Лазор Катерина Петрівна	
Соціальна криза самоідентифікації особистості	257
Лісовенко Анна Федорівна	
Причини та методи корекції прокрастинації особистості	260
Ташматов Вячеслав Абдуллайович	
Професійна психологічна підготовка поліцейських в умовах війни	264